

Kansrijke start in Zuidoost-Brabant

2024

Brabant-Zuidoost

Deze infographic is opgesteld om een overzicht te geven van factoren die de kansrijke start van kinderen in Zuidoost-Brabant beïnvloeden. We maken hierbij onderscheid in kindfactoren, gezinsfactoren, zorg en hulp en omgevingsfactoren. De gezinsfactoren hebben zowel betrekking op de financiële situatie van het gezin als op het mentaal welbevinden binnen het gezin. Moeite met rondkomen en psychische problemen binnen het gezin zijn immers risicofactoren voor een kansrijke start. Dat geldt ook voor achtergrondkenmerken als opgroeien in een éénoudergezin en het hebben van een migratieachtergrond.

Bevolking

In Zuidoost-Brabant wonen:

45.533 kinderen van 0 tot en met 5 jaar.¹

32% is buiten Nederland geboren of een ouder is buiten Nederland geboren.¹

33.269 gezinnen met een jongste kind in de leeftijd van 0 tot en met 5 jaar.¹

10% van deze gezinnen is een éénoudergezin.¹

Kindfactoren

16,3% van de kinderen in Zuidoost-Brabant

worden te vroeg en/of met een te laag geboortegewicht geboren.² Landelijk is dit **14,8%** en gedaald vanaf 2012. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn: een afname van het aandeel meerlingen doordat bij IVF minder bevruchte embryo's worden teruggeplaatst én een afname van het aandeel rokers in de bevolking.

53% van de moeders in Nederland start met het

geven van borstvoeding na de geboorte; 23% van de kinderen krijgt vanaf de start ook kunstvoeding.

31% van de baby's krijgt met 6 maanden nog uitsluitend moedermelk.³

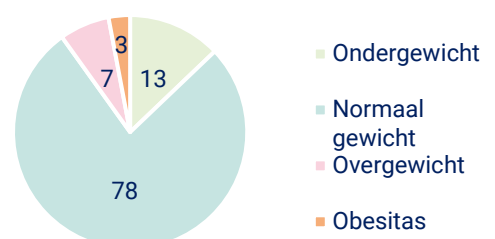
Het aandeel moeders dat start met borstvoeding is lager dan tussen 2001 en 2018 (74-81%), maar het aandeel dat met 6 maanden nog geeft is hoger (19% in 2018).

10% van de 2- t/m 3-jarigen in Zuidoost-Brabant heeft

overgewicht en **13%** heeft ondergewicht.⁴ Overgewicht (inclusief obesitas) komt vaker voor bij kinderen met een migratieachtergrond. Trend overgewicht bij 2-11 jarigen: ↑

Gewicht 2- t/m 3-jarigen in Zuidoost-Brabant (2021)⁴

Bij **7%** van de 0- tot en met 3-jarigen in

Zuidoost-Brabant zijn er volgens de ouders/verzorgers problemen met de **spraak-/taalontwikkeling**.⁴ In de totale groep 0-11 jarigen zijn deze problemen groter bij kinderen met een Westerse (10%) of niet-Westerse (15%) migratieachtergrond dan bij kinderen zonder migratieachtergrond (5%). Trend bij 0-11 jarigen: ↑

7% van de 1- tot en met 3-jarigen in Zuidoost-Brabant

kijkt meer dan twee uur per dag naar een **beeldscherm**.⁴ Dit aandeel neemt toe met de leeftijd. Kinderen met een niet-Westerse migratieachtergrond kijken vaker langdurig naar een beeldscherm dan kinderen zonder migratieachtergrond. Trend bij 1-11 jarigen: ↑

Gezinsfactoren – financieel welbevinden

6,0% van de zwangere vrouwen

(n~600) in de regio verkeert in een **kwetsbare situatie**.² Hierbij gaat het om een combinatie van verschillende aanwezige risicofactoren en een gebrek aan beschermende factoren.

Meegenomen hierin zijn o.a. de sociaaleconomische positie, de gezinssituatie, de financiële situatie en de woonomgeving.

In Zuidoost-Brabant ontvangt **3,7%** van de huishoudens een **bijstanduitkering**, landelijk is dit 4,7%.⁵ Ook het aandeel kinderen in **uitkeringsgezinnen - 5%** - is in deze regio kleiner dan landelijk (6%).⁶

1,2% van de zwangere vrouwen heeft **problematische schulden**.²

In 2021 had **6%** van de ouders van kinderen van 0 t/m 3 jaar in Zuidoost-Brabant **moeite met rondkomen**. Bij **0,8%** ging het om grote moeite met rondkomen.⁴

1%

Krijgt niet dagelijks melk, groente of fruit

8%

Is geen lid van club of vereniging

2%

Heeft onvoldoende kleding

1%

Kan niet altijd naar een hulpverlener als dit nodig is

Impact geldzorgen

op 0-3 jarigen⁴

2%

kan niet deelnemen aan activiteiten zoals vakantie, dagje uit, verjaardagsfeestje of uitstapje van school

2%

Onvoldoende opvang voor het kind

0,6%

Krijgt niet de medicijnen of hulpmiddelen die het nodig heeft

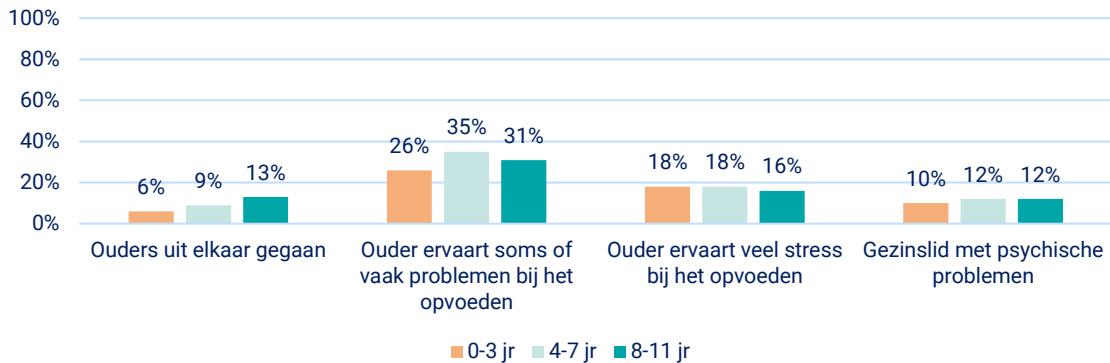

0,7%

Spanningen in het gezin

Gezinsfactoren – mentaal welbevinden

Gezinsproblemen naar leeftijdsklasse, Zuidoost-Brabant 2021 ⁴

7,9% van de zwangere vrouwen in Zuidoost-Brabant heeft **psychische problemen**. Landelijk geldt dit voor 9,2%.²

11% van de nieuwe moeders in Nederland krijgt te maken met een **depressie vóór, tijdens of na de zwangerschap**.

Beschermende factoren hierbij zijn: een goede lichamelijke gezondheid, sociale participatie, sociale steun uit de omgeving, zelfwaardering en gevoel van controle.⁷

Zorg en hulp

In Zuidoost-Brabant is de **zwangerschapsbegeleiding** vóór de 10^e week gestart bij **72,9** per 100 geboortes. In heel Nederland geldt dat voor 72,7 per 100 geboortes.⁶
(N.B.: Perined voert in 2024 een update van de benodigde data uit, de huidige cijfers zijn te laag.)

In 2023 werden in **77%** van de gemeenten in Nederland **prenatale huisbezoeken** uitgevoerd door de JGZ. Dit aandeel neemt toe. Bij 80% van deze gemeenten het prenatale huisbezoek vooral aangeboden als maatwerk voor gezinnen in een kwetsbare situatie.⁸

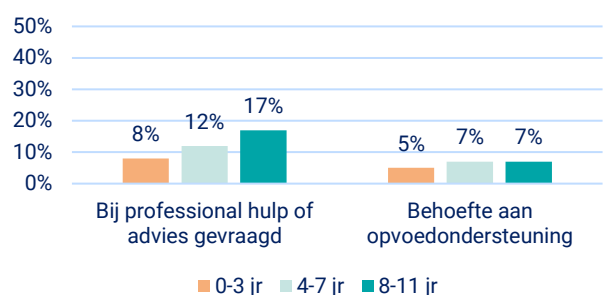

Naar schatting krijgt **93%-98%** van de levendgeborenen in Zuidoost-Brabant **kraamzorg**.²

Op 2-jarige leeftijd is **84,4%** van het cohort zuigelingen van 2021 volledig gevaccineerd volgens het **rijksvaccinatieprogramma**. In Nederland is dit 83,1%. In de regio Zuidoost-Brabant lijkt de vaccinatiegraad bij alle leeftijdsgroepen licht gedaald ↓, terwijl dit landelijk hetzelfde of iets hoger is geworden. De veranderingen in de vaccinatiegraad zijn zo goed als mogelijk ingeschat. Hierbij is ook rekening gehouden met anonieme vaccinaties.⁹

Gebruik en behoefte professionele opvoedondersteuning, Zuidoost-Brabant 2021 ⁴

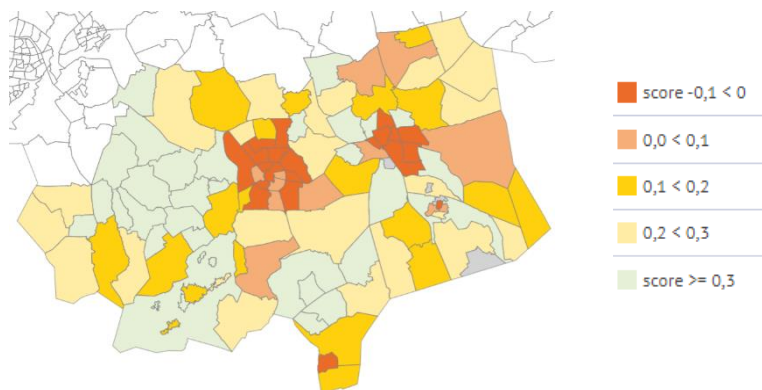

Omgevingsfactoren

Sociaaleconomische status in de wijk

De sociaaleconomische statusscore - gebaseerd op financiële welvaart, opleidingsniveau en arbeidsverleden (SES-WOA) - is in Zuidoost-Brabant het laagst in de steden Eindhoven en Helmond en het hoogst in verschillende gemeenten rond Eindhoven.¹⁰

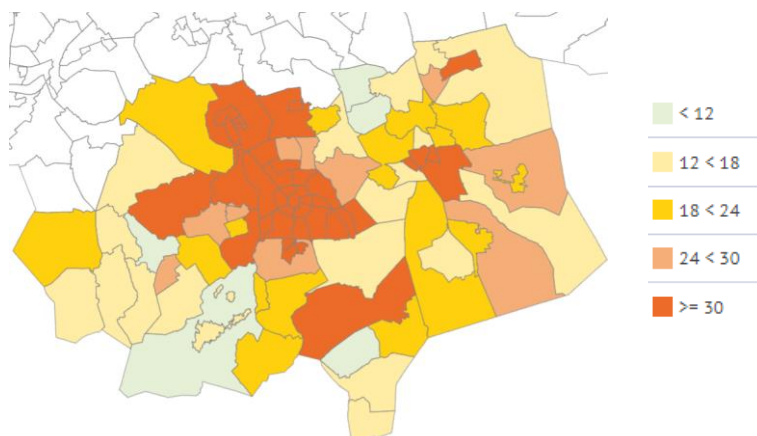
Sociaaleconomische statusscore per wijk (2021)¹⁰

Belang van de leefomgeving

Bij gezond en kansrijk opgroeien hoort ook een goede sociale en fysieke leefomgeving. Met voldoende contacten voor ouders en kind, maar ook zonder vervuiling of hinder en met voldoende groen om buiten actief te zijn, te ontmoeten en te genieten.

Percentage ouders van 0-11 jarigen dat bezorgd is over de luchtkwaliteit van de woonomgeving voor de gezondheid van hun kind (2021)⁴

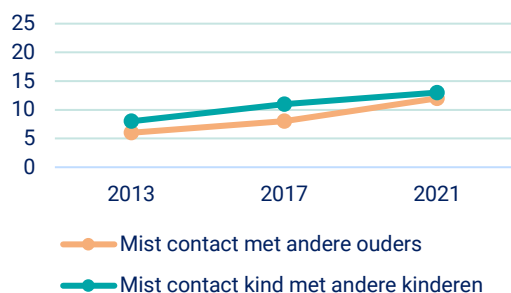

9% van de ouders van 0-11

jarigen mist groen in de buurt, zoals parken, bos en natuurgebied.⁴

Trend: ↑

Trend in aandeel ouders dat contact mist in de buurt, 0-11 jarigen, Zuidoost-Brabant 2021⁴

Risicogroepen voor 'gemis aan sociaal contact in de buurt'

	Mist contact tussen ouders	Mist contact tussen kinderen
<i>Gezin met 0-3 jarigen</i>	18%	15%
<i>Eénoudergezin</i>	21%	20%
<i>Westerse migratieachtergrond</i>	21%	21%
<i>Niet-westerse migratieachtergrond</i>	26%	28%
<i>Moeite met rondkomen</i>	27%	26%
Totale groep (ouders 0-11 jarigen)⁴	12%	13%

Samenvattend

Deze factsheet Kansrijke Start biedt aangrijpingspunten om onze regionale inspanningen voor kansrijke start een goede koers te kunnen geven, gebaseerd op trends en ontwikkelingen. Hierbij hebben we ook naar factoren gekeken die inzicht geven in de doorgaande lijn van een ontwikkeling na de eerste duizend dagen of die bijdragen aan extra inzichten voor een kansrijke start. We gebruikten landelijke cijfers wanneer data niet voorhanden waren voor de regio.

Bevolking

Opvallend is dat het aandeel jonge gezinnen met migratieachtergrond in onze regio groot is (bijna een derde). Binnen deze groep worden ongunstigere afwijkingen en trends in risicofactoren waargenomen, die vermoedelijke impact hebben op de ontwikkeling van de mentale en fysieke gezondheid. Zo krijgen deze jonge kinderen gemiddeld minder beweging of spel, hebben een ongezonder eetpatroon, meer spraakachterstand, minder interactie met anderen en meer schermgebruik dan kinderen zonder migratieachtergrond. Daarnaast zijn er in deze groepen minder beschermende factoren, zoals een beschikbaar informeel sociaal netwerk. Met de schaa sprong nog in het vooruitzicht, en de inherente toename van het aantal migranten, is dit een doelgroep die extra aandacht verdient.

Kind

Deze factsheet laat zien dat het aandeel moeders dat start met het geven van borstvoeding (53%) lager is dan tussen 2001 en 2018 (74-81%). Echter is het aandeel baby's dat met 6 maanden nog uitsluitend borstvoeding krijgt (31%) gestegen (19% in 2018). Het uitsluitend geven van borstvoeding gedurende de eerste 6 maanden wordt geadviseerd door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). De WHO adviseert daarnaast om ook na 6 maanden, tot het tweede jaar, borstvoeding te geven naast vaste voeding.

Andere bevindingen zijn dat het aandeel kinderen met overgewicht en het aandeel kinderen met problemen met spraak-/taalontwikkeling is gestegen. Ook het aandeel 1- tot en met 3-jarigen dat meer dan twee uur per dag naar een beeldscherm kijkt is gestegen.

Gezin

Op gezinsniveau kan het financieel welbevinden een impact hebben op een kansrijke start. In 2021 had 6% van de ouders van kinderen van 0 t/m 3 jaar moeite met rondkomen. Geldzorgen kunnen een impact hebben op o.a. het niet dagelijks consumeren van melk, groente of fruit, onvoldoende opvang voor het kind, lidmaatschap van club of vereniging of deelname aan activiteiten zoals vakantie of verjaardagsfeestjes.

Daarnaast blijkt dat 26% van de ouders van kinderen van 0 t/m 3 jaar soms of vaak problemen ervaart bij het opvoeden. Dit aandeel stijgt onder ouders van kinderen van 4 t/m 7 jaar (35%). Het aandeel zwangere vrouwen met psychische problemen in de zwangerschap is 7,9%.

Zorg en hulp

Een punt van aandacht is de lichte daling van de vaccinatiëgraad in de regio.

Omgeving

In grootstedelijke gebieden zijn meer sociaaleconomische risicofactoren aanwezig en is er een ervaren grotere negatieve invloed van de leefomgeving dan in meer landelijke gebieden. De leefomgeving heeft impact op gezondheid, zowel lichamelijk als mentaal. Een goede leefomgeving kan gezondheidsproblemen verminderen.

Regiobreed is er een stijgende trend in gemis aan sociale contacten tussen ouders en tussen kinderen in de buurt. 18% van de gezinnen met kinderen van 0 t/m 3 jaar mist contact tussen ouders. Contact tussen kinderen wordt in deze groep door 15% gemist. Onder gezinnen met een niet-westerse migratieachtergrond (26%) en gezinnen die moeite hebben met rondkomen (27%) is het gemis aan contact tussen ouders het grootst. Dit geldt ook voor het gemis aan contact tussen kinderen.

Conclusie

Over het geheel genomen lijken de data vooral te wijzen op zinvolle aandacht – tijdens de zwangerschap en daarna - voor thema's als borstvoeding stimuleren, het versterken van sociale interactie, stimuleren van informele netwerken en opvoedingsondersteuning.

Daarnaast is het van groot belang om hierbij extra aandacht te hebben voor kwetsbare groepen, zoals gezinnen met een migratieachtergrond of financiële zorgen en zwangere vrouwen met psychische problemen.

Bronnen:

1. [StatLine - Datasets via thema \(cbs.nl\)](#)
2. [Kansrijke Start | Regiobeeld](#)
3. [Borstvoeding | Duur borstvoeding | Volksgezondheid en Zorg \(vzinfo.nl\)](#)
4. Kindmonitor 0-11 jarigen 2021, GGD Zuidoost-Brabant: [Regiotabel](#), [Gemeentetabel](#)
5. [Dashboard - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein - ZOB \(waarstaatjegemeente.nl\)](#)
6. [Dashboard - Gezondheid - ZOB \(waarstaatjegemeente.nl\)](#)
7. [Zwangerschap en depressie - Trimbo-instituut](#)
8. [Monitor Kansrijke Start 2023 \(kennisnetgeboortezorg.nl\)](#)
9. Rijksvaccinatieprogramma, RIVM, 2024 – verslagjaar 2023 GGD Brabant-Zuidoost
10. [Statusscore per wijk en buurt o.b.v. welvaart, opleidingsniveau en arbeid | CBS](#)

Onderzoek, beleid en preventie, GGD Brabant-Zuidoost, september 2024
a.van.gestel@ggdbzo.nl, c.veen@ggdbzo.nl en e.breugelmans@ggdbzo.nl.

Brabant-Zuidoost